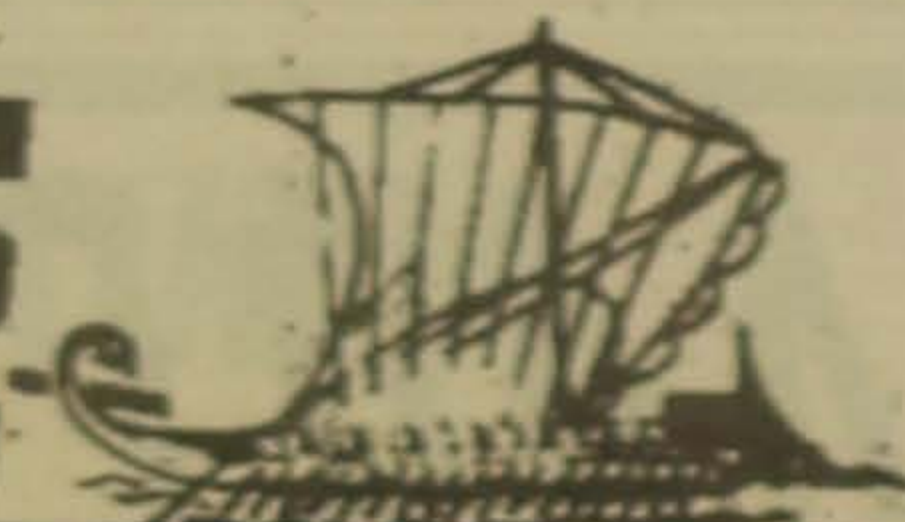

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 140
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 139

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002
(ΣΤΑΥΡΙΤΕΣ - ΤΡΥΓΟΜΗΝΑΣ)

25-28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Το Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Ποντιακού Ελληνισμού

✓ Επίσκεψη των συνέδρων στη Βεργίνα και την Παναγία Σουμελά

Στα πλαίσια της πορείας προς το Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Ποντιακού Ελληνισμού το προεδρείο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου έδωσε συνέντευξη Τύπου στη Θεσσαλονίκη.

Το Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Ποντιακού Ελληνισμού θα φιλοξενηθεί η Θεσσαλονίκη από τις 25 έως τις 28 Οκτωβρίου 2002, στο περίπτερο 8 και στην αίθουσα Νικόλαος Γερμανός της ΔΕΘ, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η τελετή έναρξης του Συνεδρίου θα γίνει στις 27 Οκτωβρίου το απόγευμα στην αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ.

Το προεδρείο της Οργανωτικής Επιτροπής, με την παρουσία των προέδρων των Ομοσπονδιών Ποντιακών Σωματείων της Ελλάδας (Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδας, Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Παλινοστούντων, Πανελλήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων), παρουσίασε την εξέλιξη της προετοιμασίας από τις 25 έως τις 28 Οκτωβρίου 2002.

Μετά την παραίτηση του προέδρου του Συνεδρίου πρόταξη του ΑΠΘ Μιχάλη Παπαδόπουλου, συνήλθε η Οργανωτική Επιτροπή, την οποία αποτελούν οι ανά τον κόσμο Ομοσπονδίες του Ποντιακού Ελληνισμού και απεφάσισε με συντριπτική πλειοψηφία την συμμετοχή, τη στήριξη και την συνέχιση του Συνεδρίου, προχωρώντας μέσα από αυτό στην αντιμετώπιση των θεμάτων που απασχολούν τον Ποντιακό Ελληνισμό. Έτσι στο συνέδριο συμμετέχουν η Παν-ποντιακή Ομοσπονδία ΗΠΑ - Καναδά, οι Ομοσπονδίες Ποντιακών Σωματείων Αυστραλίας, Αρμενίας, Γεωργίας, Καζακστάν & Κιργιζίας, Κύπρου, Ουκρανίας, Ρωσίας, ποντιακά σωματεία από την Λιθουανία, τη Λετονία, τη Μολδαβία, το Ουζμπεκιστάν, το Αζερμπαϊτζάν, την Αγγλία, τη Σουηδία, το Βέλγιο και τη Νότια Αφρική, η Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδας, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Παλινοστούντων και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων.

Για πρώτη φορά στην ιστορία των Παγκοσμίων Συνεδρίων Ποντιακού Ελληνισμού παρατηρείται τέτοια ενωτική συμμετοχή και μαζικότητα, γεγονός που προδιαγράφει την επιτυχία του συνεδρίου, το οποίο παρ' ότι οργανώνουν οι ανά τον κόσμο Ομοσπονδίες του Ποντιακού Ελληνισμού παίρνουν μέρος και τα Πρωτοβάθμια Σωματεία που βρίσκονται εκτός Ομοσπονδιών.

Το τιμητικό προεδρείο του Ε΄ Παγκοσμίου Συνεδρίου Ποντιακού Ελληνισμού με ομόφωνη απόφαση της Οργανωτικής Επιτροπής μετέχουν μεταξύ άλλων ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Παναγίας Σουμελά, οι πρόεδροι των προηγούμενων Παγκοσμίων Συνεδρίων, ο πρόεδρος του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, ο οποίος μάλιστα θα τιμηθεί και για την συμβολή του στην προώθηση των θεμάτων που απασχολούν τους απόδημους Έλληνες σε όλο τον κόσμο και για την αμέριστη στήριξη του στον Ελληνισμό της πρώην ΕΣΣΔ.

Συνέχεια στη σελ. 3

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδή

Ο Πόντιος Παπός

Ο Πόντος έπεσε στα χέρια των Τούρκων!

Αφόρητη η τυραννία και η σκλαβιά! Πικρός, ολόπικρος ο χειμώνας της δοκιμασίας. Θάνατος, εξευτελισμοί, εκτελέσεις, βία και τρόμος βασίλευσε στις πόλεις και σε μεγάλο μέρος της υπαίθρου.

Το Γένος ήταν αλυσσοδεμένο κι αναστάσιμο φως, που θα καλούσε τη Λευτεριά να αναστηθεί δεν ακουγόταν. Ο καρτερεμένος έπαιρνε χρόνια και χρόνια, αμέτρητα χρόνια και πλήθαινε η πίκρα κι ο πόνος.

Οι ψυχές τρόμαζαν κι αγωνιούσαν και μερικές λύγιζαν κι άλλαζαν πίστη. Οι δυνατοί αγωνίζονταν να τις συγκρατήσουν στο επίπεδο της υπομονής, της καρτερίας, της αντίστασης και της ελπίδας. Ανάμεσά τους κι ο ταπεινός Πόντιος Παπός που στην ψυχή του φώλιαζε ένας γιγάντιος πόθος να ανακουφίσει τον τυραννούμενο Ποντιακό Λαό. Γνώριζε το χρέος του, για να κρατήσει όρθια την ψυχή του δοκιμαζόμενου λαού, μέχρι να έρθει η ώρα του λυτρωμού. Πολεμούσε κι αυτός με το δικό του όπλο, με το Σταυρό. Γινόταν ο αισιόδοξος προφήτης για το ακατάλυτο της φυλής. Μετέφερε αδιάκοπα το μήνυμα της Αναστάσης του Γένους σε

σπίτια και καλύβες και το μετουσίωνε σε θάρρος, καρτερία και δύναμη.

Εβλεπε σε φωτεινό όραμα την Ελληνική Λευτεριά πάνοπλη και με σοβαρή κι αστραφτερή την όψη και το βλέμμα. Κι αυτό το πανέμορφο όραμα το παρουσίαζε στο λαό με ιδιαίτερη θερμότητα. Η Ρωμανία κι αν πέρασαν ανθεί και φέρει κι άλλο...

Καλούσε το λαό να παραμείνει πιστός στην πίστη των πατέρων του. Απλώνει την αγάπη του στους κρυφοχριστιανούς. Στήριζε την πίστη τους, το θάρρος τους και την ελπίδα τους. Ήταν ο πρώτος δάσκαλος με τον οκτώηχο και το ψαλτήρι. Αλλά κι ο δάσκαλος της ιστορίας του ελληνισμού. Έκανε τα Ποντιόπουλα να αισθάνονται περήφανα για τη φυλή. Οι συμβουλές του δυνάμεναν τις καρδιές και απάλυναν τον πόνο του λαού. Ο Λαός με ευχαρίστηση δεχόταν τη σεβαστή παρουσία του, σε όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής του ζωής. Έδινε πάντα το πρώτο παρών στις χαρές και στις λύπες.

Ταπεινός, ευσεβής, μα και δυνατός καθώς ήταν, ζητούσε στις δύσκολες στιγμές το μακροπρόθεσμο έλεος και τη βοήθεια του Κυρίου. "Ποίσον" το έλεός σου Κύριε, παρακαλούσε...

Γινόταν έτσι ένα ζωντανό σύμβολο πίστης και αγάπης, οδηγητής ψυχών και καλών πράξεων. Διακρινόταν για το γνήσιο χριστιανικό του ήθος και την ελληνοπρεπή παράστασή κι αγωγή του. Ο,τι πίστευε το πίστευε αληθινά. Ήταν το εξαίρετο εκλεκτό μέρος της κοινότητας του Ποντιακού Λαού. Ήταν ο δημιουργικός εκείνος ηγέτης που υψωνόταν ανάμεσα στη σκλαβιά φωτεινό σύμβολο του ακατάβλητου του Γένους.

Η προσφορά του Πόντιου Παπά για τη σωτηρία του Ποντιακού Ελληνισμού στάθηκε ανεκτίμητη.

Ο Σταυρός του στάθηκε για αυτόν Σταυρός Γολγοθά. Εβλεπε τη ζωή του λαού πιο ψηλά από τη δική του κι αγνόησε κόπωση, κινδύνους, μαρτύρια και θάνατο. Τίμησε το ράσο του και την ιστορία του Γένους. Ήταν ένας εθνοδόστολος. Η σεβαστή μορφή του πάντα προκαλούσε τη συμπάθεια, την εκτίμηση, το θαυμασμό και την αγάπη του Ποντιακού Λαού.

Ήρθε στον κόσμο ταπεινά κι έφυγε ταπεινά και μάλιστα σε καιρούς δύσκολους και παγιδευμένους, που όλα "έσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά"

Ήταν ευλογία Θεού!

Συνέχεια στη σελ. 3

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. Η γη κλώσκειται

Σ σό πανούρ τ' Αε - Μαρίνας, 'ς σ' δεκαεφτά τη Χορτοθέρ, Αβράμ'ς ο Τεμριτζής έπεν πολλά ρακία και εγέν'τον στουπίν.

Σ σό κιντιγίν απάν, επέρην τη στράταν θα πάει διαβαίν. Με τα τραβωδίας και τα στραβοπατέματα, τ' μίαν αδά και μίαν εκεί εσούμωσεν 'ς σ' Αφκατωχώρ' Πριχού εμπαιν'ς σό χωρίον εστάτεψεν τον Μήτον τη Δαβίδ.

Ο Μήτον είδεν τον Αβράμ πώς πάει μίαν απ' αδά και μίαν απ' ακεί και 'ς σά ποδάρια τ' απάν να στέκ' κ' επορεί και ερώτεσεν άτον:

- Αβράμ, ντ' έπαθες και τιαβιρεύεσαι μίαν απ' αδά και μίαν απ' ακεί;

Λέει κι Αβράμ'ς:

- Σ σό σκολείον εντάμαν επέγ'ναμε. Κι θυμάσαι ντό έλεγε μας ο δέσκαλον; "Η γη", έλεγε μας "ς σόν τόπον ατ'ς κι στέκ. Κλώσκειται και κλώσκειται... μίαν ολοέρα 'ς σόν ήλεν και μίαν ολοέρα 'ς σήν κιαντήν ατ'ς". Εγώ Πα' απάν 'ς σήν γήν ζω και κλώσκουμε εντάμαν μετ' εκείνεν, μίαν απ' αδά και μίαν απ' εκεί. Το παράξενο που είδες άτο Μήτο;

Σταύρου Κυριακίδη

Υποστράτηγου ε.α. Λογοτέχνη - Θεατρικού Συγγραφέα

Λεξιλόγιο

1. Ιουλίου
2. Τύφλα στο μεθύσι
3. Δειλινό
4. Συνάντησε
5. Τουμπάρεις

Η ΜΑΤΣΟΥΚΑΤΣΑ 'Σ ΣΟ ΚΡΕΝΙΝ

6. Εαυτό της

2. Ο Τιαράς

Κάποτε επήεν ο Τιαράς να εξοφολογίεται 'ς σον Παπαπόστολον ας' Ισχανάντων. Σίτα έλεγεν έναν τ' αμαρτίας ατ' ετέρνεν ο ποπάς αγρεύ. Ονταν είδε ατον εσκώθεν έρπαξεν το ραβδίον και 'χα θα παίρ' ατον 'ς σο ξύλον, είπεν άτον:

Μη αγλογορής, πάτερ, να έχω την ευχή σ'. Ακ'σον και τα καλά ντ' εποίκα, κι επεκεί ποίσον άμον ντο εξέρ'τα...

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

1. Ανέριον κοσκίν που κρεμάω σε; = Για κείνους που ενθουσιάζονται με κάτι το νεότερο
2. Απάν σ' έναν ποδάρ χιλια ήχους εφτάει = Για τους άστατους και επιπόλαιους
3. Αβουλο του Θεού, φύλλον κι λαίσκεται = Εκφράζουμε την παντοδυναμία του Θεού επί το εμφανικότερον.
4. Αρτούμενα πλεθούμενα = Για κείνους που όλο αποταμιεύουν

ΕΥΧΕΣ

1. Πέτραν να πιαν-τ-ς και μάλαμον ν' εβγαίν'.
2. Να έ-εις την ευχήν τη Θεού και τη Παναγίας
3. Τ' ημέρες ιμ, ο Θεόν χρόνια να δί-σ'ατα.
4. Ο Θεόν 'ς Σα μουράτια σ' να πλερών-τ-σε.
5. Ο Θεόν να βρέχ' και συ να χορτά-εις
6. Να ζεις και να βασιλεύς
7. Η στράτα σ' μέλ' και γάλαν.
8. Τ' Αβραάμ και τ' Ισαάκ τα καλά 'ς σο σπίτι σ'.
9. Ο Θεόν 'ς σην καρδία σ' κεράν να δει σε.
10. Καλά υστερνά

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1. Σο δέντρο εβγαίνω, άνθρωπος κ' είμαι. Γράμματα γράφω, δάσκαλος κ' είμαι. Σεμέρ φορώ, γάιδαρος κ' είμαι (Το κοχλίδ' - σαλιγκάρι)
2. Μικρό, φίλτισι, όλον τον κόσμον γυρίζ' και ξάν' εμπροστά σ' στέκ. (Το μυαλό)
3. Γύρω - γύρω μάρμαρον κι απές' κείται ασλάνης (Το ζυμάρι μέσα στο σκαφίδι)
4. Βιρβιρίτσα κλώσκειται κ' η κοιλία τ'ς πρέσκειται (Το αδράχτι)
5. Το κικίμ' το κικιμόπον, ντο κι κείται 'ς σο τραπ'έζ', ντο κι κόφτ' από μαχαίρ' κι αναστέν τον κόσμον όλεν (Το στήθος)

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΣΟΦΙΑ

Ποίος εμοιρολόγησεν χωρίς την τραγωδίαν
Ποίος έχασεν άνθρωπον κ' εκάεν η καρδία τ'
Ποίος άρχοντας έζησεν κ' εκέρδισεν τον κόσμον,
Ποίος εσήβεν σο ταφίν με την παράνατ όλον;
Ποίος νυφίτσα και επέμενεν κλεμέντσα;
Ποίος σωστόν τον ποπά κι επέρ την ποπαδίαν;
Ποίος εφτάει το κακόν και χάρεται η καρδιάτ;
Ποίος επήκεν το καλόν και ξάι κεφαριστέθεν;
Ποίος κепίκεν άδικον σου κόζμον κεκουσέφτεν;
Ποίος ετράνηνεν παιδίον χωρίς την διαρμενίαν;

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. αφούκρεμαν - ακρόαση
2. αφούρκιγος = άπνιχνος
3. αφουχνιάστον = αμούχλιαστο
4. αφτινός = φτηνός
5. άφτιμαν = άναμμα
6. αφτίνω = ανάβω
7. αφώτιγον = αβάφτιγον
8. αχάντιν = αγκάθι
9. αχαντίτζα = βατόμουρο
10. άχαρα = δυστυχημένα
11. αχπάστ = ξεκίνα
12. άχραντον = άσπιλο
13. αχταλευτά = σκαλιστά
14. άχτιγος = άχτιστος
15. αχτρατίζω = παρεκτρέπομαι

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (03310) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας

Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (03310) 25.282

Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (03310) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

6 ευρώ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.

ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 10 -

ΤΗΛ. (03310) 66.913 - 61.160

FAX (03310) 66.979

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" με χαρά θα φιλοξενεί την παρουσίαση βιβλίων και περιοδικών που αφορούν τον Πόντο.

Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να στέλνουν ένα αντίτυπο του βιβλίου ή του περιοδικού τους για τον παραπάνω σκοπό.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

• Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του.

• Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες.

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δεν επιστρέφονται.

25-28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Το Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Ποντιακού Ελληνισμού

✓ Επίσκεψη των συνεδριών στη Βεργίνα
και την Παναγία Σουμελά

Συνέχεια από την 1η σελ.

Βασική προϋπόθεση της επιτυχίας και της αποτελεσματικότητας του Συνεδρίου όμως, πέρα από τη συμμετοχή του συνόλου σχεδόν του οργανωμένου ποντιακού χώρου, αποτελούν και οι θεματικές ενότητες του συνεδρίου, που επικεντρώνονται:

α) Ιστορία και παρουσία του Ελληνισμού στον ιστορικό Πόντο.

β) Γενοκτονία Ποντιακού

Ελληνισμού, προώθηση της διεθνούς αναγνώρισης

γ) Διασπορά του Ποντιακού Ελληνισμού στην πρώην ΕΣΣΔ και σε όλο τον κόσμο.

δ) Ογδοντάχρονη προσφορά του Ποντιακού Ελληνισμού.

ε) Η ιστορία και τα προβλήματα του Ελληνισμού της πρώην ΕΣΣΔ, αλλά και των νεοπροσφύγων ομογενών από την πρώην Σοβιετική Ένωση που έχουν εγκατασταθεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα

στ) θέματα ποντιακής νεολαίας αλλά και προοπτικής του οργανωμένου ποντιακού χώρου.

Το επιστημονικό μέρος του συνεδρίου θα πλαισιώσουν λαμπροί εισηγητές - επιστήμονες, αποτελέσματα της συντονισμένης και κοπιώδους προσπάθειας της επιστημονικής επιτροπής του Συνεδρίου, που εδώ και μήνες εργάζεται προς την κατεύθυνση αυτή. Με κεντρικό εισηγητή τον καθηγητή Αδαμόντιο Πεπελάση επιστήμονες όπως ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μασσαλίας Michael Bruneau, ο καθηγητής Πανεπιστημίου Würzburg Ευάγγελος Κωνσταντίνου, ο δρ Πανεπιστημίου Goettingen Αχιλλέας Ανθεμίδης, ο καθηγητής Ευστάθιος Πελαγίδης, ο διεθνολόγος δρ Βενιαμίν Καρακωστανόγλου, ο συγγραφέας-ιστορικός Χάρης Τσιρκινίδης, ο λογοτέχνης Θάνος Γεωργιάδης, ο δρ σύγχρονης ιστορίας Βλάσης Ατζίδης, η λέκτορας Κοινωνιολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Μαρία Βεργέτη, ο δρ Ιστορίας Σωκράτης Αγγελίδης, ο δρ Θεολογίας Κωνσταντίνος Παπουλίδης, ο συγγραφέας Γεώργιος Αντωνιάδης, ο δρ Νομικής - Διεθνολόγος Πελάγιος Χρυσόβεργης - Σταυρίδης θα συμμετέχουν με εισηγήσεις τους στο Ε΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Ποντιακού Ελληνισμού.

Από την άλλη πλευρά με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένονται και οι εισηγήσεις από εκπροσώπους του οργανωμένου ποντιακού χώρου από όλο τον κόσμο, όπως ο πρόεδρος της Πανποντιακής Ομοσπονδίας ΗΠΑ Πάνος Σταυριανίδης, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων Ρωσίας Βλαδίμηρος Κάισεφ, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων Γεωργίας Κυριάκος Ιορδανίδης, η πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων Ουκρανίας Αλεξάνδρα Προτσένκο και ο εκπρόσωπος της Ομοσπονδίας Αυστραλίας Κυριάκος Αμανατίδης. Επίσης ο καθηγητής Μ. Εκπαίδευσης μηχανολόγος-ηλεκτρολόγος Γιάννης Βιδόπουλος, και ο νομικός Γεώργιος Γκουροβάνωφ, ως εκπρόσωποι της νεολαίας. Οι ομιλητές θα αναφερθούν σε θέματα που απασχολούν τον Ποντιακό Ελληνισμό, σε θέματα νεολαίας αλλά και προοπτικής, καθώς και προβολής των αιτημάτων του Ποντιακού Ελληνισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα του Ελληνισμού της πρώην ΕΣΣΔ και των νεοπροσφύγων που έχουν εγκατασταθεί πρόσφατα στην Ελλάδα.

Στα πλαίσια του Ε΄ Παγκοσμίου Συνεδρίου Ποντιακού Ελληνισμού θα πραγματοποιηθούν και παράλληλες εκδηλώσεις για τους συνέδρους και το κοινό της Θεσσαλονίκης. Ως πρόδρομη εκδήλωση του Συνεδρίου πραγματοποιείται από το Δήμο Θεσσαλονίκης - Αντιδημαρχία Πολιτισμού στις 20 Σεπτεμβρίου 2002 στο Θέατρο Δάσους Συναυλία Ποντιακής Μουσικής, "Αφιέρωμα στα τραγούδια & τους χορούς του Πόντου", με τη συμμετοχή κορυφαίων καλλιτεχνών της ποντιακής μουσικής και χορευτικών συγκροτημάτων ποντιακών σωματείων.

Στη διάρκεια των εργασιών του Ε΄ Παγκοσμίου Συνεδρίου Ποντιακού Ελληνισμού, θα υπάρξουν εκδηλώσεις που θα προβάλλουν την ιδιαίτερη πολιτιστική φυσιογνωμία, τα ήθη και τα έθιμα του Ποντιακού Ελληνισμού, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και τους υπευθύνους της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, ενώ αντίστοιχες εκδηλώσεις θα πραγματοποιηθούν και από ποντιακά σωματεία. Μετά τη λήξη του συνεδρίου προγραμματίζεται για τους συνέδρους επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους της Βεργίνας, του Δίου και την Ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά στην Καστανιά Βεργίου.

Σημαντικότερη στην αναμενόμενη επιτυχία του συνεδρίου είναι και η συμβολή των πόρτων που είναι το υπουργείο Πολιτισμού, το υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, η Νομαρχία Θεσσαλονίκης, ο Δήμος Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Ίδρυμα Υποδοχής και Αποκατάστασης Παλινοσταύτων Ομογενών Ελλήνων κ.α.

Ο Ποντιακός Μονοκέφαλος

Αετός

Συνέχεια από την 1η σελ.

2. Τα δύο αργυρά κέρματα της Σινώπης του 4ου αι. π.Χ. που βρίσκονται στο Μουσείο της Σινώπης δείχνουν τον αετό βλέποντας στη διεύθυνση του δεξιού φτερού.

3. Τα αργυρά νομίσματα της Σινώπης του 4ου αι. π.Χ. που υπάρχουν στο Νομισματικό Μουσείο των Αθηνών δείχνουν τον αετό να κοιτάζει στην κατεύθυνση του δεξιού ώμου.

4. Ένα αργυρούν κέρμα της Σινώπης του 4ου αι. π.Χ. που βρίσκεται στην ιδιωτική συλλογή της Άννας Χιονίδη στη Βοστώνη, δείχνει τον αετό κοιτάζοντας στο δεξιό φτερό.

5. Τα δύο αργυρά νομίσματα της Σινώπης του 4ου αι. π.Χ. της ιδιωτικής συλλογής του Χάρη Σάις, στο Αππερ Ντάρπη της Φιλαδέφειας παρουσιάζουν τους αετούς βλέποντας προς την διεύθυνση του δεξιού φτερού.

6. Στο βιβλίο του Δ.Η. Οικονομίδη "Ο Πόντος και τα Δίκαια του εν αυτώ Ελληνισμού" τυπώθηκε στην Αθήνα το 1920, και στη σελ. 146 ο αετός του νομίσματος της Σινώπης στον 4ο αι. π.Χ. έχει τον αετό να βλέπει προς το δεξί του φτερό.

7. Στο βιβλίο του Ντέιβιντ Τάλμποτ Πάις "The Church of Hagia Sophia at Trebizond" που εκδόθηκε το 1968 στην Αγγλία, και στη σελίδα 118 υπάρχει η ολόσωμη τοιχογραφία του αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ που ίδρυσε την Αγία Σοφία στην Τραπεζούντα γύρω στα 1250. Η τοιχογραφία αυτή, σε κανονικό μέγεθος ανθρώπου, βρισκόταν μέχρι το 1850 στην Αγία Σοφία. Από τότε έχει εξαφανιστεί. Στην τοιχογραφία αυτή και στα βασιλικά ενδύματα του αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ υπάρχουν πάνω από 15 αετοί με τα κεφάλαια τους βλέποντας προς το δεξί τους φτερό.

8. Όλοι οι τόμοι του Αρχείου Πόντου έχουν στο εξώφυλλο ένα νόμισμα της Σινώπης στον 4ο αιώνα π.Χ. που δείχνει το κεφάλι του αετού να έχει κλίση προς τη δεξιά του φτερούγα.

9. Στο Λεύκωμα του 1961 με τον τίτλο "1461 - 1961 Μνήμη Αυτοκρατορίας Μεγάλων Κομνηνών" της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών των Αθηνών, οι αετοί έχουν κλίση των κεφαλιών τους προς τους δεξιούς τους ώμους.

10. Η σφραγίδα και τα χαρτοφάκελα της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών των Αθηνών, από την ημέρα της ιδρύσεώς της (1927) έχει τον αετό βλέποντας προς τη δεξιά του φτερούγα.

11. Ο αετός των Κομνηνών της Τραπεζούντας στο ηρώο των Ποντίων στην Καλλιθέα των Αθηνών κοιτάζει προς το δεξί του φτερού.

Συμπέρασμα: Στην αρχαιότητα και στην εποχή των Κομνηνών της Τραπεζούντας οι Έλληνες Πόντιοι είχαν για έμβλημά τους τον Μονοκέφαλο αετό, με το κεφάλι του κοιτάζοντας προς το δεξί φτερό του.

Σημείωση: Ο αυτοκράτωρ Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος ήταν αυτοκράτωρ της Νικαίας (1259 - 1261) και στη συνέχεια Βυζαντινός αυτοκράτωρ (1261 - 1282).

Το 1261 ο Μιχαήλ Η΄ εξεδίωξε τους Λατίνους και ανόρθωσε τη Βυζαντινή αυτοκρατορία στους Έλληνες ύστερα από 57 χρόνια Λατινικής κατοχής της Κωνσταντινούπολης.

Ο Μιχαήλ Η΄ ίδρυσε τη δυναστεία των Παλαιολόγων με έμβλημα τον Δικέφαλο αετό. Η δυναστεία αυτή ήταν η τελευταία και η μεγαλύτερη σε χρονική διάρκεια στα χρονικά των βασιλικών οίκων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Κ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

Πολύτιμα κειμήλια της Παναγίας Σουμελά στα υπόγεια της Αγ. Σοφίας

Πενήντα πολύτιμα εκκλησιαστικά κειμήλια που ανήκαν στο ναό της Παναγίας Σουμελά του Πόντου βρέθηκαν στα υπόγεια της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις τα κειμήλια αυτά, που φέρουν ελληνικές επιγραφές, πρέπει να μεταφέρθηκαν στην Κωνσταντινούπολη την εποχή της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Οι πολύτιμοι αυτοί θησαυροί της Παναγίας Σουμελά, όπως ανέφερε ο αναστηλωτής πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής του Ε΄ Παγκοσμίου Συνεδρίου Ποντιακού Ελληνισμού Γιώργος Τανιμανίδης στη διάρκεια συνέντευξης τύπου, εντοπίστηκαν από Τούρκους αρχαιολόγους και φωτογραφήθηκαν πριν περίπου δύο χρόνια.

Ο κ. Τανιμανίδης πρόσθεσε ακόμη ότι γίνονται ενέργειες και καταβάλλονται προσπάθειες για την διοργάνωση έκθεσης των φωτογραφιών των κειμηλίων στη Θεσσαλονίκη.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

Του Χρήστου Αντωνιάδη

Τα κορκότα: λέγαμε έτσι το αποφλοιωμένο σιτάρι. Η αποφλοιώση γινόταν μέσα σε γουδί - ιγδίν το λέγαμε - κατασκευασμένο από χοντρό συμπαγή κορμό δέντρου, ιδίως από βαλανιδιά, που στο κέντρο του άνοιγαν μια κοιλότητα χωρητικότητας κάπου πέντε κιλών. Μούσκευαν το σιτάρι μέσα σε μια σκάφη ένα ημερόνυχτο, το στραγγίζανε καλά και το κοπάνιζαν μέσα σε ξύλινο γουδί με ξύλινους κοπάνους. Το κοπάνισμα γινόταν συνήθως με ένα άτομο, αλλά όταν υπήρχαν πολλά ανδρικά χέρια, το θέαμα έτσι όπως ανέβαιναν και κατέβαιναν οι κόπανοι (τα κοπάγια) κανονικά και ρυθμικά με τη δύναμη δύο ανδρών παρουσίαζε παιχνίδι διασκεδαστικό και στρωτή δουλειά. Το γουδί αυτό συνήθως ευρίσκειτο στη διάθεση όλων, όσων δεν το είχαν. Αν κάποια γυναίκα ή χήρα καταλαμβάνονταν να δουλεύει με τον κόπανο, οι άνδρες, από ιπποτισμό κινούμενοι, θα την βοηθούσαν ως το τέλος. Μετά το κοπάνισμα, ο σπόρος θα στεγνώνεται επάνω σε απλωμένα σεντόνια, θα φυσούσαν τη φλούδα του να αποχωρισθεί από το σπόρο και θα φυλαγόταν για τη χειμωνιάτικη χρήση, όπως ακριβώς και το πληγούρι.

Ο νισεστός (το νισεστόν, όπως το λέγαμε). Μέσα σε μια λεκάνη αρκετών διαστάσεων μούσκευουν ορισμένη ποσότητα σιταριού, ώπου να γίνει γλίτσα, που να λιώνει ανάμεσα στα δύο δάχτυλα. Το νερό θα χυθεί προσεκτικά και το υπόλοιπο θα το πατήσουν οι άνδρες, εννοείται με καλοπλυμένα πόδια, όπως το σταφύλι στα πατητήρια. Σε αραιά διαστήματα θα προσθέσουν και λιγοστό νερό και πατώντας το συνέχεια έρχεται και δένει σαν γαλακτώδες παχύρρευστο υγρό.

Το υγρό αυτό απλωμένο σε σεντόνια στεγνώνει και η απομείνασα μάζα, τριβόμενη στα δάχτυλα, μεταβάλλεται σε ψιλοτριμμένη σκόνη, όπως η άχνη της ζάχαρης. Είναι το κουρκούτι, το φαγητό των μωρών. Το τρώνε κι οι μεγάλοι σαν πουλέντα, αφού το χαρατσώσουν με λιωμένο βούτυρο. Και λέγεται νισεστόν.

ΤΟ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ

Το καλαμπόκι το λέγαμε λαζούδ(ι), μισή το λέγανε οι Τούρκοι. Σπέρναμε δύο είδη, το άσπρο πλακέ και το

στρογγυλόσπορο κόκκινο καλαμπόκι. Το άσπρο καλαμπόκι οι Τούρκοι το παραμοίζαν σαν τα δόντια του αλόγου και το λέγανε ατ - ντισί (ατ=άλογο ντισ=δόντι).

Τη ρόκα με το σπόρο, όπως την ψήνουν οι καστανάδες, τη λέγαμε κοτσάι και το κότσαλο (χωρίς το σπόρο) το λέγαμε κουτούνα. Το άσπρο πλακέ καλαμπόκι προοριζόταν μόνο για ψωμί (μπομποτά). Ζημώνανε το αλεύρι του κι ανέβαινε μέσα στη σκάφη, όπως το ζυμάρι το σταρένιο. Πάγια συνήθεια ήταν, μόλις το βγάνανε από το φούρνο, έτσι ζεστό όπως άχνιζε, να στρώνονται σε ομαδικό φαγοπότη με το μυρωδάτο τουρσί. Και γέμιζε ο τόπος μοσχοβολιά, από το μόσχο και του ζεστού ψωμιού και του τουρσιού. Καλούσαν συνήθως τις γειτόνισσες, να ευχηθούν για το καλό της σοδειάς και να επικαλεσθούν την ευλογία του Θεού στα αγαθά, που μας χαρίζει η γη. Το καλαμποκίσιο ψωμί επλάθετο συνήθως μόνο σε σχήμα φραντζόλας και τα ψωμιά αυτά τα λέγαμε τσάπια.

Το κόκκινο καλαμπόκι είχε άλλη χρήση. Μετά το ψήσιμο του ψωμιού, στο ζεστό ακόμη χώρο του φούρνου, οι νοικοκυρές σκορπούσαν ρόκες κόκκινου καλαμποκιού, όσες υπελόγιζαν για τη χρήση της χρονιάς. Με τον τρόπο αυτό ο σπόρος έχανε τελείως την υγρασία του και αλεθόταν εύκολα στο χερόμυλο, να γίνει σαν το χοντροαλεσμένο πληγούρι. Μ' αυτό θα γινόταν το τανωμένον σουρβάν τη λαζουδί, πιο νόστιμη σούπα από τον τανωμένον σουρβάν του σιταριού. Αυτό το λέγαμε φούρικο καλαμπόκι και φούρικο το αλεύρι του.

Το χαβίτσι (η μπουλέντα ή το κατσαμάκι) θα γινόταν αποκλειστικώς και μόνο από το φούρικο αλεύρι. Εβραζε η νοικοκυρά νερό και χτυπούσε μέσα σε ξύλινο κουτάλι φουχτιές -φουχτιές το φούρικο αλεύρι, ώπου να γίνει μια σφιχτή μάζα. Κατόπιν το χαρατσώνανε και καλή όρεξη.

Τα λαβάσια. Όταν το ψωμί τελειώνει, η νοικοκυρά ζύμωνε φούρικο αλεύρι και σε σχήμα λαγάνας τοίψηνε επάνω στο σάτσι κι ανεπλήρωνε την έλλειψη

του ψωμιού. Ήταν δε τόσο νόστιμο το αλεύρι του, που το τρώγαμε με τις φούχτες μας.

Τσακλία ή πάτια. Από το ίδιο καλαμπόκι κάμνανε και τα λεγόμενα τσακλία (ποπ κορν) που τα λέγαμε και πάτια. Μέσα σ' ένα μικρό τέντζερη ζεσταίνανε λίγο λάδι και τον μισογέμιζαν με κόκκινο καλαμπόκι. Καπακώνανε τον τέντζερη και τον τοποθετούσαν στην πυροστιά. Καθώς ζεσταίνονταν, έσκασε ο σπόρος κι έπαιρνε τη μορφή άσπρης μαργαρίτας. Έτσι γίνονταν τα τσακλία, που τα τρώγαμε ελαφροαλατισμένα. (Η λέξη τσακλία πεποιημένη από το Τσακ - τσακ που σκάγαμε οι σπόροι και γίνονταν τα Τσακλία).

Τουρσί είναι τουρκική λέξη. Εμείς οι Πόντιοι τα τουρσιά τα λέγαμε στύπα. Είχαν μια ειδικότητα ο μάνες μας στην τεχνική της παρασκευής των. Γίνονταν συνήθως από ντομάτες πράσινες, πιπεριές, μικρά αγγουράκια, καρπουζάκια, πεπονάκια και μελιτζάντες, παραγεμισμένες με καρότα, σέληνο, μαϊντανό, άνηθο. Και πώς να μη μοσχοβολούσε ο τόπος, σε συνδυασμό με τη μυρωδιά του ζεστού καλαμποκίστου ψωμιού, με τόσα μυρωδικά, διαταγμένα αρμονικά και κλεισμένα ερμητικά στο στενό χώρο ενός πηλινού κιοπιού! Ήταν απόλαυση γευστικότητας, αμβροσία αληθινή. Κι αν εξούσαν οι Ολύμπιοι Θεοί, ασφαλώς θα κατέβαιναν από το ύψος του Ολύμπου, να συνευωχηθούν αθάνατοι με θνητούς. Ο Προμηθέας τους έκλεψε τη φωτιά κι οι Πόντισσες την αμβροσία. Τι τους έμεινε; Ίδού γιατί δεν υπάρχουν σήμερα. Αυτοκτόνησαν!

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ 1940

Αχ πάσκουμαι στον πόλεμον, πάγω 'ς την Αλβανία
Μάννα, παρακά' τον Θεόν την Παναγία
-Να δέ' με, μάννα, δύναμιν, πάντα μπροστά να πάγω.
Και τον στρατόν του Μουσολίν', ταρματαγάν να φτάγω.
-Ο Μουσουλίντς εθάρρεψεν, πως στην Ελλάδα π' είναι
οι Πόντιοι οι Πρόσφυγες πολεμιστάδες 'κι είναι,
-Εμέν Ακρίτα λέγνε με, τον Ντούτσε 'κι φορούμαι
και αντί να είμαι σκλάβος απ', καλλίον να σκοτούμαι.
-Λέγω και Ξαν θα λέγ' απο, στον πόλεμον θα πάγω
τον Μουσολίν' κι προσκυνώ και τεμενάν 'κι εφτάγω.
-Με την παντέραν του Χριστού, θα γίνουμαι φαντάρος
τη Μουσολίν' το στράτευμαν, θα κόφτω άμον χάρος.
-Εποίκα όρκον στον Θεόν, μάνα, κι αν αποθάνω,
τη Μουσολίν' τη γενεάν απαδακές θα χάνω.

Ματθαίος Κωφίδης

Βουλευτής Τραπεζούντας στην τουρκική Βουλή.

Τον χρέμασαν οι Τούρκοι στην Αμάσεια

το Σεπτέμβριο του 1921.

15/28 Σεπτεμβρίου 1921 Φυλακαί Τιμαρχανέ - 'Αμασίας

Φιλτάτη Ούρανία

Χθές ήμεραν τής Σταυροπροσκυνήσεως έπαρουσιάσθην είς τό δικαστήριον 'Ιστικλάλ, καμιάν έλπίδα δέν έχω πλέον, σήμεραν θά δοθής ή απόφασις ή οποία βεβαίως θά είναι καταδικαστική, σās άφίνω ήγειαν και είς τήν προστάσιαν του Παναγάθου περιττά τά πολλά λόγια, θάρρος και εργασιότητες και έλπίς επί Κυρίον, διά νά ήμπορέσης τό κατά δύναμιν νά σηκώσης τό βαρύ φορτίον σου.

Σās γλυκοφιλω όλους
Ο Ματθαίος σου

Υ.Γ.

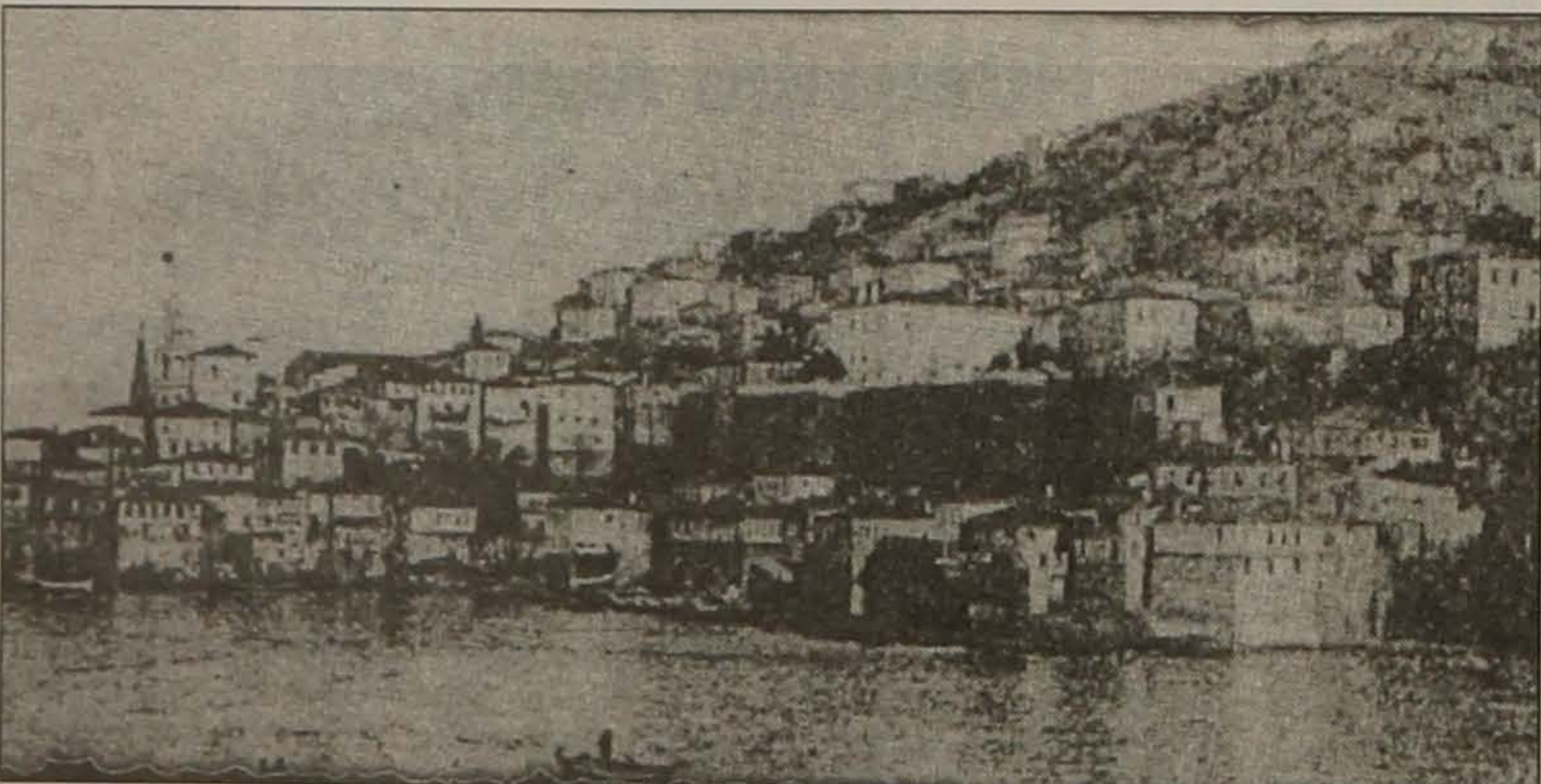
Είς τά φίλτατα τήν ειρήνην μου, καλήν πρόοδον και καλήν διαγωγήν όπως ή ψυχή μου και μακροθεν αγάλλεται.

ο ίδιος

Ο,τι αφήσαμε με πόνο ψυχής...

Τραπεζούντα: Πρωτεύουσα των Κομνηνών και το μεγαλύτερο λιμάνι του Εύξεινου Πόντου, που ενώνει τη Δύση με τον πλούτο της Ανατολής. Μερική άποψη της πόλης από το Ποζ Τεπέ (Φαίος Λόφος)

Κερασούντα: Ονομαστή πόλη του Πόντου ανατολικά της Ορντού. Διακρίνεται αριστερά το καμπαναριό του ναού της Μεταμόρφωσης και το μνημείο του Καπετάν Γιώργη Κωσταντινίδη

Ο ΠΥΡΡΙΟΣ ΧΟΡΟΣ

Από το βιβλίο του κ. Δ.Αθανασιάδη

Ο Πυρρίχιος χορός λέγεται από τους Ποντίους και Σέρα. Διάφορες γνώμες διατυπώθηκαν ως προς την επικράτηση του όρου "Σέρα". Αναφέρουμε τις επικρατέστερες:

A) Το όνομα Σέρα προέρχεται προφανώς από τον ποταμό Σέρα, που βρίσκεται κοντά στα Πλάτανα της Τραπεζούντας. Κοντά στον ποταμό αυτόν υπήρχαν δύο χωριά, οι κάτοικοι των οποίων φημιζόνταν ως καλύτεροι χορευτές του πυρρίχιου. Όπως και στην αρχαιότητα ο χορευτής ήταν σπλισμένος. Έτσι κι ο χορευτής της Σέρας πρέπει να φορά ρούχα και εξάρτηση πολεμιστή.

Στην περιοχή της Χαλδίας ο χορός λεγόταν "Λάκιζον" και σε άλλες περιοχές και "τραμαχτόν".

Η άποψη ότι ο χορός πήρε την ονομασία του από τον ποταμό Σέρα των Πλατάνων εξηγείται ασφαλώς και από το γεγονός ότι σε πολλά μέρη της Ελλάδας έχουμε ονομασίες χορών από τον τόπο της καταγωγής τους, όπως π.χ. κρητικός, καλαμαπανός, καστοριανός κ.λπ.

Εται κάπως φαίνεται να επικράτησε, με την πάροδο του χρόνου, ο τοπικός χαρακτήρας στη γενική ονομασία από τη μεγάλη φήμη της περιοχής των Πλατάνων.

B) Ο καθηγητής Ευγένιος Δρεπανίδης παρατηρεί ότι ο πυρρίχιος ονομάστηκε σέρα, προφανώς διότι χορευόταν γύρω από τα ιερά, δηλαδή "όρχησις εις ιερά". Κατά την εκφορά των λέξεων "εις ιερά", το τελικό σ από τη λέξη "εις" ενώθηκε με τη λέξη "ιεράς" και από την ένωση αυτή προήλθε η ονομασία "σέρα". Στη συνέχεια έφυγε το ι και παρέμεινε το "σέρας". Με το ανέβασμα δε του τόνου, έγινε "σέρα".

Η ετυμολογική αυτή ερμηνεία του Ευγενίου Δρεπανίδη, αν και εξηγεί επαρκώς την ονομασία "σέρα", δεν μπορούμε να τη δεχτούμε με βεβαιότητα, γιατί δεν γνωρίζουμε από πότε επικράτησε ο όρος "σέρα".

Πιο πειστική είναι η άποψη του Ιορδάνη Παμπούκη, διευθυντή της Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών, που υποστηρίζει την άποψη ότι η ονομασία του πυρρίχιου ως "σέρα" προέρχεται από την λατινική λέξη ΣΕΡΑ ΑΕ, που σημαίνει πριόνι (αλυσίδα). Από το γεγονός ότι ο χορός αυτός χορευόταν στις πλατείες των χωριών του Πόντου από πολλούς χορευτές (40-50 και πλέον άτομα), που σχημάτιζαν είδος αλυσίδας, ονομάστηκε ο πυρρίχιος "σέρα". Έτσι, η ονομασία "σέρα" περισσότερο προσιτή φωνητικά, άρχισε να επικρατεί στις περισσότερες περιοχές του Πόντου.

Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος, στο έργο του "Περιήγησις" στον Πόντο γράφει:

"Αι κατά πάσας τας διεθύνσεις κινήσεις του σώματος, η στενή προς αλλήλους των χορευτών σύσφυξις, η βιαία στροφή προς το δάπεδον, των ποδών οι κτύποι των όπλων οι γδούποι, οι συσπάσεις των μυών του σώματος, ο ενθουσιασμός ο καταλαμβάνων τους χορευτάς, των θεωμένων αι επευφημίας, η πανταχού εν ειδει σπινθήρος μεταδιδόμενη συγκίνησης πάντα ταύτα προσδίδουν τοιαύτην πρωτοτυπίαν και αίγλην εις το χορευτικόν σύμπλεγμα, ώστε δικαίως θα ηδύνατο τις να κατατάξη τον Σέρα χορόν μεταξύ των διασημότερων χορών ολοκλήρου του κόσμου... οι χορευταί φέρουν την πανοπλίαν αυτών και είναι ενδεδυμένοι με την επιχώριον στολήν ζιπκάν".

Τα Σούρμενα και άλλα αστικά κέντρα

Τα Σούρμενα σαν πόλη την αποτελούσαν 10 συνοικισμοί. Οι οικογένειες των συνοικισμών έφταναν τις 1200 και ο πληθυσμός τις 9 χιλιάδες. Κάθε συνοικισμός είχε την δικιά του εκκλησία και το δικό του σχολείο. Ακόμη στα Σούρμενα υπήρχε και γυμνάσιο. Εκκλησιαστικά τα Σούρμενα υπαγόταν στην Τραπεζούντα. Στην περιοχή των Σουρμένων υπήρχαν μπροστά από τον Ξεριζισμό 140 χωριά ελληνικά. Με την βιβλική έξοδο του ελλητισμού του Πόντου και τα Σούρμενα είχαν την ίδια τύχη με τις άλλες ποντιακές κοινότητες. Γενικά, εκτός από αυτές τις πόλεις υπήρχαν στον Πόντο και κωμοπόλεις, όπως τα Ριζαίο, η Ροδόπολη, η Μπάφρα, η Ποντοπράκλεια, η Πουλαντζάκη, η Φάτσα, το Τσορούμ, η επτάκωμος Σάντα και 861 ελληνικά χωριά.

Ο αστικός ποντιακός ελλητισμός του Κυβερνείου του Καρς και της Ρωσίας κατοικούσε στις εξής πόλεις: Καρς, Σαρη - Καμής, Καγισμάν, Αρταχάν, Τυφλίδα, Βακού, Κουταΐδα, Βατούμ, Πότι, Σαχούμ, Ατλερ, Ίτση, Τουσφέ, Νοβορωσσίσκη, Κριμοκάγια, Απήνοκαγια, Ανάπα, Αικατιρινοπόλ, Μαυκίσι, Ραστόβ, Βλαδικαυκάς, Ταιγιάνιον, Γκρόζναν, Κερτς, Θεοδοσία, Συμφεροπούλη, Γιάλτα, Χερσώνα, Οδησσό, Κίεβο, Σεβαστούπολη, Χάρκοβο, Μόσχα, Πετρούπολη κ.α. Στις πόλεις αυτές οι ελληνικές παροικίες συντηρούσαν αστικές ελληνικές σχολές και εκκλησίες με Έλληνες καθηγητές και ιερείς. Ο αγροτικός πληθυσμός κατοικούσε σε 287 χωριά, στα οποία απαραίτητα λειτουργούσε ελληνικό σχολείο και εκκλησία.

Η ειρηνική ζωή του ελληνικού πληθυσμού έσβησε με την κατάληψη του Κυβερνείου του Καρς από τους Τούρκους. Την Άνοιξη του 1921 όλα τα ελληνικά χωριά του Καρς ήταν έρημα. Ο π. Δημουργιάδης πάνω από σαράντα χρόνια (1878 - 1920) με ιδρύματα, εγκαταλείφθηκε στα χέρια των Τούρκων. Από τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας οι Ελληνοπόντιοι του Καρς ξεκίνησαν για την Ελλάδα. Ας πάμε στην Ελλάδα κ' εκεί ας αποθάνουμε, έλεγαν. Αυτή ήταν η μεγάλη επιθυμία των Γαλαττών.

Γιάννης Μελετιδής

Από την Ιστορία της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας

Δ.Σ. ΕΤΟΥΣ 1963

1. Πρόεδρος: Ιωάννης Φωτιάδης
2. Αντιπρόεδρος: Κωνσταντίνος Καπανίδης
3. Γεν. Γραμματέας: Αριστ. Λαχανόπουλος
4. Ταμίας: Αριστ. Σιδηρόπουλος
5. Μέλη: Ιωάννης Αλληχανίδης, Κων/νος Πιστοφίδης, Κων/νος Καζεπίδης, Βασίλειος Παπαδόπουλος, Ιορδάνης Παπαδόπουλος, Χαράλαμπος Ξανθόπουλος, Ηρακλής Ανδρονικίδης και Μωυσής Χεμμινίδης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 1963

ΕΣΟΔΑ: 7.384
ΕΞΟΔΑ: 7.211
ΥΠΟΛΟΙΠΟ: 173

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 1976

1. Πρόεδρος: Μαυρίδης Μιλτιάδης
2. Αντιπρόεδρος: Καμπουρίδης Κων/νος
3. Γεν. Γραμματέας: Μελετιδής Ιωάννης
4. Ταμίας: Ορφανίδης Σταύρος
5. Μέλη: Σιδηρόπουλος Π., Ανδρεάδης Α., Αδαμίδης Β.

Η Εύξεινος Λέσχη έστειλε υπόμνημα για τη διατήρηση της παιδοπόλεως

Στα πλαίσια της εθνικοκοινωνικής της δραστηριότητας η Εύξεινος Λέσχη Βεροίας απέστειλε υπόμνημα, το οποίο υπογράφεται από τον πρόεδρό της κ. Μιλτιάδη Μαυρίδη και με το οποίο ζητά να εγκαταλειφθεί κάθε σκέψη από μέρους των αρμοδίων για τη διάλυση ή μεταφορά της παιδοπόλεως ΚΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ. Χαρακτηριστικό στο κείμενο του υπομνημάτος αναφέρεται η μέγιστη προσφορά της παιδοπόλεως από κοινωνικής, εκπαιδευτικής και εκπαιδευτικής πλευράς και η συμβολή της ελληνοχριστιανικά ιδεώδη.

Το υπόμνημα απεστάλη στη Βουλή των Ελλήνων στον πρόεδρο της κυβέρνησεως στον υπουργό Παιδείας και στον Εθνικό Οργανισμό Προνοίας.

"ΛΑΟΣ" 10 Σεπτεμβρίου 1975

Η Ρωμανία
κί' αν επέρασε
ανθεί και
φέρει κί' άλλο

Σεβασμός στους Πόντιους

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΛΑΦΑΤΗ

Όχι μόνο ως Έλληνες, αλλά και ως πολίτες του κόσμου, θα πρέπει να προσπίσουμε και να αναδείξουμε με κάθε τρόπο όλα εκείνα τα στοιχεία της ελληνικής μοναδικότητας

Του Σταύρου Καλαφάτη Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η μικρή Ελλάδα επιβιώνει και "μεγαλώνει" δια μέσων των αιώνων. Υπάρχουν πολλές ηθικές αρχές, θεσμοί, αλλά και ιδεώδη που διεσώθηκαν και βάσει των οποίων μεγαλούργησε ο απανταχού ελληνισμός. Υπάρχουν όμως και κάποιοι Έλληνες που μαρτύρησαν, ταλαιπωρήθηκαν και βασανίστηκαν για να προσφέρουν στο μεγαλείο της Ελλάδος. Οι Πόντιοι αποτελούσαν ανέκαθεν και συνεχίζουν να αποτελούν φωτεινό παράδειγμα για το τι μπορεί να επιτύχει κανείς, όταν είναι εργατικός, συνεργάσιμος, νοικοκύρης. Αυτό είναι ένα μόνο από τα στοιχεία εκείνα που θα πρέπει να καταστήσουν όλους τουλάχιστον πιο προσεκτικούς, όταν αναφέρονται και διατυπώνουν απόψεις, ιδιαίτερα δε δημόσια, για τον ποντιακό ελληνισμό.

Σήμερα δε, όπου τα θέματα εθνικής συνείδησης, πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιάς και ιστορικής αλήθειας έχουν μια ξεχωριστή σημασία, λόγω της διευρυμένης χρήσης των όρων "πολυπολιτισμικός" και "παγκοσμιοποίηση" θα πρέπει η πραγματική τους διάσταση να αποδόθηκαν με ακρίβεια και επιστημονική επιχειρηματολογία. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι στις μέρες μας πληθαίνουν τα βιβλία, τα έντυπα και κάθε λογής συγγράμματα, με προκλητικές ακόμη και ακραίες εκτιμήσεις σχετικά με τα χριστιανικά ιδεώδη, την ελληνικότητα της φυλής μας και την ποιότητα του φρονήματός μας. Μέσα σε αυτό το ομιχλώδες τοπίο δυστυχώς αυξάνονται και αναφορές που έχουν υποτιμητικό και προσβλητικό χαρακτήρα για ένα από τα πιο φιλοπρόοδα και προκομμένα "κομμάτια" του ελληνισμού, τους Πόντιους.

Ακριβώς λοιπόν γιατί η σύγχρονη εποχή αφενός εξελίσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς κι αφετέρου γιατί επιχειρείται μια τεράστια αλλαγή στον τρόπο που σκεφτόμαστε και λειτουργούμε, όχι μόνο ως Έλληνες αλλά και ως πολίτες του κόσμου, θα πρέπει να προσπίσουμε και να αναδείξουμε με κάθε τρόπο όλα εκείνα τα στοιχεία της ελληνικής μοναδικότητας που σήμερα παρά ποτέ είναι αναγκαία για το μεγάλο στοίχημα της ελληνικής κοινωνίας: τη συμπόρευση και τη διεύρυνση των κοινωνικών οριζώντων με την παράλληλη διατήρηση της ελληνικής αυθεντικότητας.

Και σε αυτή μας την προσπάθεια, δόξα τω Θεώ, είχαμε, έχουμε και θα έχουμε την ποντιακή φυλή.

"ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ" 27-1-02

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ - ΓΝΩΜΙΚΑ

1. Ο κόσμον ας σοι γραμματισμέντς θα δαβαίν' (παιγν. Έκφραση) = ο κόσμος θα καταστραφεί εξαιτίας των γραμματισμένων, επειδή τάχα νεωτερίζουν αυτοί.
2. Σο κασίβ' τ' ανθρώπ' ήνταν εγράφεν, άλλο 'κι απογράφεται = το πεπρωμένο δεν ξεγράφεται.
3. Αρκον Σα ξύλα έστειλαν κ' εγριζεψεν το δάσος = λέγεται για εκείνον που για μικρή εργασία προξενεί μεγάλη ζημιά
4. Καθετ' η πομπή σην δάβαν κι αναθήκει τους δαβάτας = για άνθρωπο ανήθικο που κατηγορεί άλλους για ανήθικες τάχα πράξεις.
5. Ολ' λαλούν με τα κερία κ' η Γιαννούλα με τα δαδιά = για πράξεις ανάρμοστες.
6. Ο συγγενόν τον συγγενόν δακ' και 'κι αχπαβ' = το κακό που προξενείται από τους συγγενείς δε φθάνει μέχρι τα έσχατα.
7. Σ' όποιον δέσκαλον πας, αικα γράμματα θα μαθάντς = ανάλογα με τις γνώσεις του δασκάλου θα είναι και οι γνώσεις του μαθητή.
8. Χιλ' καματεροί κ' εις δάταγός = πολλοί πρέπει να εργάζονται και ένας να διευθύνει.
9. Σο νώμα νώμα έμαθεν, σο να 'κ' εδεβγάπιστεν' = γιαυτόν που πάντοτε ζητάει και καμιά φορά δε δίνει (δεβγατίζω = συνηθίζω)
10. Ονομαν τη δεσπότ' και φαίν τη διάκονος = γιαυτόν που ωφελείται στο όνομα άλλου.
11. Το δίκλωπον το πουλίν ας Σα δύο ποδάρα πιάσκαται = για πονηρό που αποκαλύπτεται κατά τρόπο οδυνηρό για τον εαυτό του (δίκλωπος = πανούργος, πονηρός)
12. Αέρτς με το διμάντιλον κ' η Παναγία έναν 'κι είχεν = γιαυτόν που απολαμβάνει διπλό μερίδιο ως ισχυρός, ενώ ο ανίσχυρος στερείται εντελώς (διμάντιλον = δύο μαντίλια).
13. Το κλειδωμένον η πόρτα σεράντα δέδα δεβάζ = είναι αναγκαία η προφύλαξη (δέδα = κακά)
14. Τον αεν τηνάν έχω, την δόξαν ατ' εξέρω = συνήθως, ειρωνικά για άνθρωπο που έχει μικρή αξία ή καμμία
15. Ο Μαρτς είπεν, για σην έμπα μ' για σην εβγα μ' τα σκυλιά σην εβόρα μ' = ότι δηλ. θα γίνει τόση ζέστη, ώστε θα αναγκαστούν τα σκυλιά να καταφύγουν στη σκιά, εξαιτίας της ευμετάβλητης ατμοσφαιρικής κατάστασης.
16. Για τ' εμέν άντρας κ' εξέβεν και σκαφιδ' κ' επελεκέθεν = Παράπονο γεροντοκόρης.
17. Καλημέρα σύντεκνε / -εγδίν πελεκώ, / -πόσα κότα παίρει/καρυδένεν εν = για κείνον που για άλλα ερωπείται και άλλα απαντάει (εγδίν = γουδί, σύντεκνος = κουμπάρος)
18. Σ' εγέρ Πα ιεύ' και σο σεμέρ' Πα = ταιριάζει και στη σέλα και στο σαμάρι = για τον πεπειραμένο, δηλ., δέχεται και το ένα και το άλλο.
19. Όλα ευτάει κι άμον ελαδ' εβγαίν'σον πρόσωπον = για ραδιούργο και ένοχο, που κατορθώνει να φαίνεται ειλικρινής και αθώος.
20. Άμον ελαδ' πάντα απαγκές' στεκ' (η σημασία ίδια με το προηγούμενο)

Συλλογή: Δημ. Νικοπολιτίδης

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Περί του ετύμου της λέξης "Χάταλον"

Του Γ.Κ. Χατζόπουλου

Στην Ποντιακή διάλεκτο η λέξη Χάταλον σημαίνει παιδί, πρόκειται δηλαδή για ουσιαστικοποιημένο επίθετο που προσδιορίζει την παιδική ανθρώπινη ηλικία.

Ας δούμε όμως πού οφείλει την παραγωγή της η λέξη. Στα έπη του μεγάλου ποιητή των αιώνων, του Ομήρου, στην Οδύσσεια και στην Ιλιάδα, συναντάμε το επίθετο αταλός που σημαίνει τρυφερός, νεαρός, λεπποφυής, νεανικός, ζωηρός*.

Κατά τους αρχαίους γραμματικούς το επίθετο αταλός παράγεται από το ρήμα ατάλλω, που σημαίνει σκιρτώ, πηδώ.

Είναι εύλογο λοιπόν το επίθετο αταλός με τη σημασία αυτή να συνόδευε αρχικά το ουσιαστικό παδίον, αφού πρόκειται για μία ηλικία, κατά την οποία το σκίρτημα ή το πήδημα είναι συνηθισμένα φαινόμενα.

Ετσι λοιπόν χρησιμοποιήθηκε και στην ποντιακή διάλεκτο στα πρώτα βήματα της διαμόρφωσης και της εξέλιξης της. Αναφερόμενος ως εκ τούτου ο Πόντιος ή η Ποντία στα παιδιά, τα αποκαλούσε με τη φράση αταλά παιδιά.

Με την πάροδο του χρόνου η χρήση του ουσιαστικού παιδίον θεωρήθηκε πλεονάζουσα, αφού και μόνο του το επίθετο αταλός, χωρίς αμφιβολία, υποδήλωνε τη σημασία του ουσιαστικού παιδίον. Φαινόμενα παρόμοια έχει να επιδείξει η ελληνική γλώσσα αρκετά. Ετσι χρησιμοποιούμε το επίθετο δεξιά για να δηλώσουμε είτε το γνωστό κομματικό σχηματισμό είτε το δεξί μας χέρι. Παράβαλε το Ευαγγελικό: "Σου δε ποιούντος ελεημοσύνην μη γνώτω ή αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου". Το ίδιο συμβαίνει και με το επίθετο αριστερά. Αλλά και με το αρσενικό του πιο πάνω επιθέτου συμβαίνει το ίδιο. Δεξιός θεωρείται αυτός που ανήκει στο δεξιό κομματικό σχηματισμό και αριστερός αυτός που ανήκει στον αριστερό κομματικό σχηματισμό. Τα επίθετα δεξιός ή αριστερός δηλώνουν ακόμη και τα άτομα εκείνα που χρησιμοποιούν για τη γραφή ή άλλες εργασίες το αντίστοιχο χέρι.

Ετσι λοιπόν αρχικά είχαμε τη φράση το αταλόν παιδίον, στην οποία προστέθηκε το επιφώνημα χα ή αχά, που σημαίνει ιδού, να. Θέλοντας ο Πόντιος αρχικά να δηλώσει την παρουσία παιδιού ή παιδιών χρησιμοποιούσε τη φράση χα ή αχά το άταλον παιδίον. Στη φράση αυτή συντελέστηκαν οι ακόλουθες αλλοιώσεις φθόγγων:

Πρώτα -πρώτα κατά την προφορά της φράσης λόγω της ταχύτητάς της σχηματίστηκε το ακουστικό αίσθημα ότι πρόκειται για μία λέξη: τη χα τ' άταλον. Η έκθλιψη του φωνήεντος -ο- του άρθρου κρίθηκε αναγκαία για τη θεραπεία της χασμωδίας. Συγκόπηκε ένα από τα δύο -τα- για να οδηγηθούμε έτσι στον συμπυκνισμό των τριών λέξεων, δηλαδή του επιφωνήματος χα, του άρθρου το και του ουσιαστικοποιημένου επιθέτου αταλόν, σε μία, δηλαδή, χάταλον.

Το φαινόμενο της συγκοπής λέξεων στην ελληνική γλώσσα είναι σύνηθες. Ετσι έχουμε τις λέξεις: σκόροδον = σκόρδον, γιγένομαι = γίγνομαι, πατέρος = πατρός, σιτάρι = σάρι κ.λ.π.

Πριν κλείσω την αναφορά στην ετυμολογία της λέξης χάταλον, ήθελα να αναφερθώ στην παρουσία του επιφωνήματος χα που, σύμφωνα με γνωστό Πόντιο γλωσσολόγο, έχει τουρκική προέλευση. Ανατρέχοντας στο εγκυρότατο τουρκοελληνικό λεξικό του διδάκτορα της τουρκικής φιλολογίας Παυλάκη Β. Μελιτόπουλου, που εκδόθηκε το 1934 στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και στο Τουρκοελληνικό λεξικό του Επιθεωρητού Μουσουλμανικών Σχολείων Μενελάου Δημητριάδου που εκδόθηκε το 1962, το επιφώνημα χα παρατίθεται ως ερωτηματικό και όχι ως δεικτικό, όπως χρησιμοποιείται στην ποντιακή διάλεκτο (Αχά ο Γιάννης = Ιδού ο Γιάννης ή αχάτοχας έν' = να τος, αυτός είναι). Νομίζω πως πρόκειται για καθαρά ελληνική λέξη, που τη χρησιμοποιούμε συχνά σήμερα, όταν συναντάμε ή αντικρίζουμε άτομο που είχαμε να δούμε αρκετό καιρό ή όταν επιδιώκουμε τη συνάντησή μας μαζί του και ξαφνικά προβάλλει μπροστά μας. Σ' αυτή την περίπτωση αναφωνούμε "Α, ο Κώστας ή η Μαρία". Βέβαια κατά την εκφώνηση του επιφωνήματος -Α- ακούγεται ένα ασθενές δασύ γράμμα, ένα λεπτό -χ- που δε χρησιμοποιείται στο γραπτό λόγο, όπως συμβαίνει και με άλλους φθόγγους που προφέρονται στον προφορικό λόγο, όμως δεν σημειώνονται στο γραπτό. Αδυναμία του φθογγικού μας συστήματος που θέλει εκσυγχρονισμό.

Αναδημοσίευση: "Ποντιακό Βήμα" Ευξείνου Λέσχης Κοζάνης
Ιουν. - Φεβ. - Μαρ. 2002

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δημητριάδου Μενελάου, Λεξικόν Τουρκοελληνικόν, 1962
2. Ευριπίδη, Ηλέκτρα 699
3. Ησιόδου, Θεογονία 989
4. Λίντελ - Σκοτ, Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης, τομ. Α'
5. Ματθαίου, στ. 3
6. Μελιτόπουλου Β. Παυλάκη, Λεξικόν Τούρκο - Ελληνικόν, εν Κωνσταντινουπόλει 1934
7. Οικονόμου Χ. Μιχαήλ, Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, Αθήνα
8. Ομήρου, Ιλιάδα Υ222
9. Ομήρου Οδύσσεια λ. 39
10. Πανατζίδου Ι., Λεξικόν Ομηρικόν
11. Παπαδοπούλου Α. Ανθήμου, Ιστορικόν Λεξικόν της Ποντιακής Διαλέκτου εν Αθήναις 1961
12. Σταματάκου Ιω., Ιστορική Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης, Αθήναι 1949
13. Τριανταφυλλίδη Μανόλη, Νεοελληνική Γραμματική Αθήνα χ.χ.

Ο Ελληνισμός της Κριμαίας

της ΜΑΡΙΑΣ ΖΟΝΝΕ

Η Παρυσάτις Παπαδοπούλου - Συμεωνίδου έχει συγγράψει αρκετά βιβλία που συνδέονται με τον τομέα της, ως καθηγήτρια του τμήματος Αρχιτεκτονικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τα δύο τελευταία βιβλία της, όμως, αλλάζουν ως προς τη θεματολογία τους και μας οδηγού, το μεν πρώτο στον "Πόντο, ανάμεσα στο χθες και στο αύριο" (2002), το δε δεύτερο και πρόσφατο στον "Ελληνισμό της Κριμαίας" (2002), ο οποίος μετά την κατάργηση της ΕΣΣΔ παραμένει κοινωνικά άγνωστος και πολιτικά λησμονημένος.

"Και τούτο γιατί δεν υπήρξε πολιτική, που ως υποκατάστατο της ισχυρής επιθυμίας των Ελλήνων της Κριμαίας θα μπορούσε να διεκδικήσει δικαιώματα στον τομέα του πολιτισμού για τη διατήρηση κοινωνικών ισορροπιών σ' ένα χώρο πολιτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά ευαίσθητο. Και δεν θα μπορούσε η επιθυμία αυτή να μετεξελιχθεί σε δράση, σε πολιτική, χωρίς τη συμβολή των Ελλήνων της Ελλάδος.

Γι' αυτό και ο Ελληνισμός, ως ιστορική εθνότητα και πηγαίος πολιτισμός αντιμετωπίζει υπαρκτό πρόβλημα στην Κριμαία", επισημαίνει η συγγραφέας

Στη φωτογραφία διακρίνεται ο Γιώργος Παπαδόπουλος του Αβραάμ, από το χωριό ΠΑΠΑΣΟΟΝ ΑΤΑ της Πάφρας του Πόντου, με ενδύματα γιορτινά που βγήκε το 1919 στη διάρκεια της ανακοχής στην Πάφρα του Πόντου.

Το 1924 ήρθε στην Ελλάδα και το 1925 πέθανε στη Νέα Πάφρα Σερρών.

Ο Γ. Παπαδόπουλος ήταν κι αυτός καπετάνιος, όπως και ο θείος του Τελή Λάζερης (Λάζαρος Παπαδόπουλος) που ίδρασε την περίοδο 1880-1890 και για τον οποίο θα γράφουμε στη συνέχεια.

Ο Γ. Παπαδόπουλος, σαν καπετάνιος, ίδρασε στα βουνά του Δυτικού Πόντου ΠΕΠΙΕΝ, ΠΟΥΝΤΑΓ, ΑΓΙΟΥ ΤΕΠΕ.

μεταξύ άλλων στον επίλογο του βιβλίου της.

Πόλεις της Κριμαίας

Η ελληνική παρουσία στην Ταυρίδα, τη σημερινή Κριμαία, χρονολογείται από τον 8ο π.Χ. αιώνα, όταν ιδρύθηκαν οι πόλεις Χερσώνα, Θεοδοσία, Παντικάπαιο κ.α.

Τον 5ο π.Χ. αιώνα ιδρύθηκε το βασίλειο του Βοσπόρου που διατηρήθηκε ως το 2ο π.Χ. αιώνα. Αργότερα οι Βυζαντινοί προσάρτησαν την Κριμαία στο κράτος τους, ενώ από τον Ιουστινιανό εκχριστιανίστηκαν οι Χαζάροι.

Η αναφορά στις πόλεις της Κριμαίας, τις οποίες επισκέφθηκε η συγγραφέας, αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση των ιστορικών τόπων, όπου έζησαν οι Έλληνες και αναπτύχθηκε ο ελληνικός πολιτισμός, εκείνων των τόπων απ' όπου εκτοπίσθηκε η ομογένεια και όπου ξαναγύρισε. Πρόκειται για τις πόλεις Συμφερούπολη, Γιάλτα, Θεοδοσία, Σεβαστούπολη, Τσερνόπολε και Κερτς και να πώς εν ολίγοις τις περιγράφει η συγγραφέας:

"Η Συμφερούπολη ακτινοβολεί κυρίως το βυζαντινό πολιτισμό, ιδιαίτερα την εξέλιξη του μετά τη διάδοση του χριστιανισμού στη ρωσική αυτοκρατορία τον 10ο αιώνα. Στη Συμφερούπολη εμπλέκονται το κλασικό ιστορικό στοιχείο με το σύγχρονο, η ελληνιστική μορφή με τη βυζαντινή, η νεοκλασική και η δυτική του ρομαντισμού με την ανατολική σ' ένα πολύμορφο κράμα. Ο ναός της Αγίας Τριάδος με τον επιβλητικό μεγάλης βυζαντινής αξίας εσωτερικό πλούτο εμπνέει για λίγες στιγμές τη λήθη της φτώχειας και της οικονομικής ανέχειας, που επικρατεί στη Συμφερούπολη.

"Ο δρόμος από τη Συμφερούπολη οδηγεί προς ανατολάς στην αρχαία ελληνική πόλη Θεοδοσία, που κτίστηκε τον 8ο π.Χ. αιώνα. Μέχρι την πόλη της Θεοδοσίας, υπάρχουν κατά διαστήματα εστίες νέων ελληνικών οικισμών, κυρίως πρώην εξορίστων οικογενειών επί της εποχής του Στάλιν. Η ελληνικότητα της πόλης εντυπωσιάζει. Κτίρια, που ως προς το ιστορικό παρελθόν τους, αντιστοιχούν σε προγενέστερη αμιγή σύνθεση του ελληνικού πληθυσμού της πόλης, περιμένουν την ανακρίσει τους. Η παλιά ελληνική εκκλησία Εισόδια της Θεοτόκου στο κέντρο της πόλης κατάφερε να επιζησει. Κοντά στο σημερινό κέντρο της πόλης της Θεοδοσίας, τα ερείπια της αρχαίας ελληνικής πόλης, μνημεία της κλασικής αρχαιότητας με κεντρικό σημείο αναφοράς το αρχαίο θέατρο, όλα αναξιοποίητα και πλήρως εγκαταλελειμμένα, αποτελούν πρόκληση της συνείδησης του Έλληνα επισκέπτη", υποστηρίζει η συγγραφέας.

"Στις νότιες ακτές της Σεβαστούπολης βρίσκονται η αρχαία Χερσόνησος που ιδρύθηκε το 422 π.Χ. και η Μπαλακλάβα που έχει βυζαντινό παρελθόν".

Η επίσκεψη στην αρχαία Χερσόνησο, επισημαίνει η καθηγήτρια και συγγραφέας Παρυσάτις Παπαδοπούλου - Συμεωνίδου στο βιβλίο της, αποτελεί χρέος κάθε Έλληνα που επισκέπτεται την Κριμαία.

Η Χερσόνησος, ως οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος, με τα ερείπια των μνημείων της (αρχαίο θέατρο, νομισματοπωλείο, λείψανα βυζαντινού ναού), άγνωστα στο σύγχρονο

Έλληνα, αναζητά το ενδιαφέρον ειδικών ερευνητών από την Ελλάδα.

Έτσι εύλογα τίθεται το ερώτημα: Γιατί το ελλαδικό κράτος δεν προσανατολίζει το ενδιαφέρον του και σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς και εκτός Ελλάδος; "Το Κερτς, το αρχαίο Παντικάπαιο, που κτίστηκε τον 2ο αιώνα π.Χ., αποτελεί την πύλη προς τη Ρωσία και είναι στρατηγικός τόπος, αφού ελέγχει σφαιρικά την περιοχή από την Αζοφική Θάλασσα έως τα πέρατα του Ευξεινού Πόντου.

Στο κεντρικό πάρκο της πόλης υψώνεται ο ναός του Αγίου του Προδρόμου, ενώ ξεκινούν τα 200 πέτρινα σκαλοπάτια για την ακρόπολη της πόλης".

Μαρτυρίες κατοίκων

Το βιβλίο της καθηγήτριας και συγγραφέως Παρυσάτιδος Παπαδοπούλου - Συμεωνίδου, με τίτλο "Ο ελληνισμός της Κριμαίας - κοινωνικά άγνωστος και πολιτικά λησμονημένος (μετά την κατάργηση της ΕΣΣΔ)", εμπεριέχει επιπλέον φωτογραφίες, πίνακες, χάρτες, αλλά και μαρτυρίες κατοίκων.

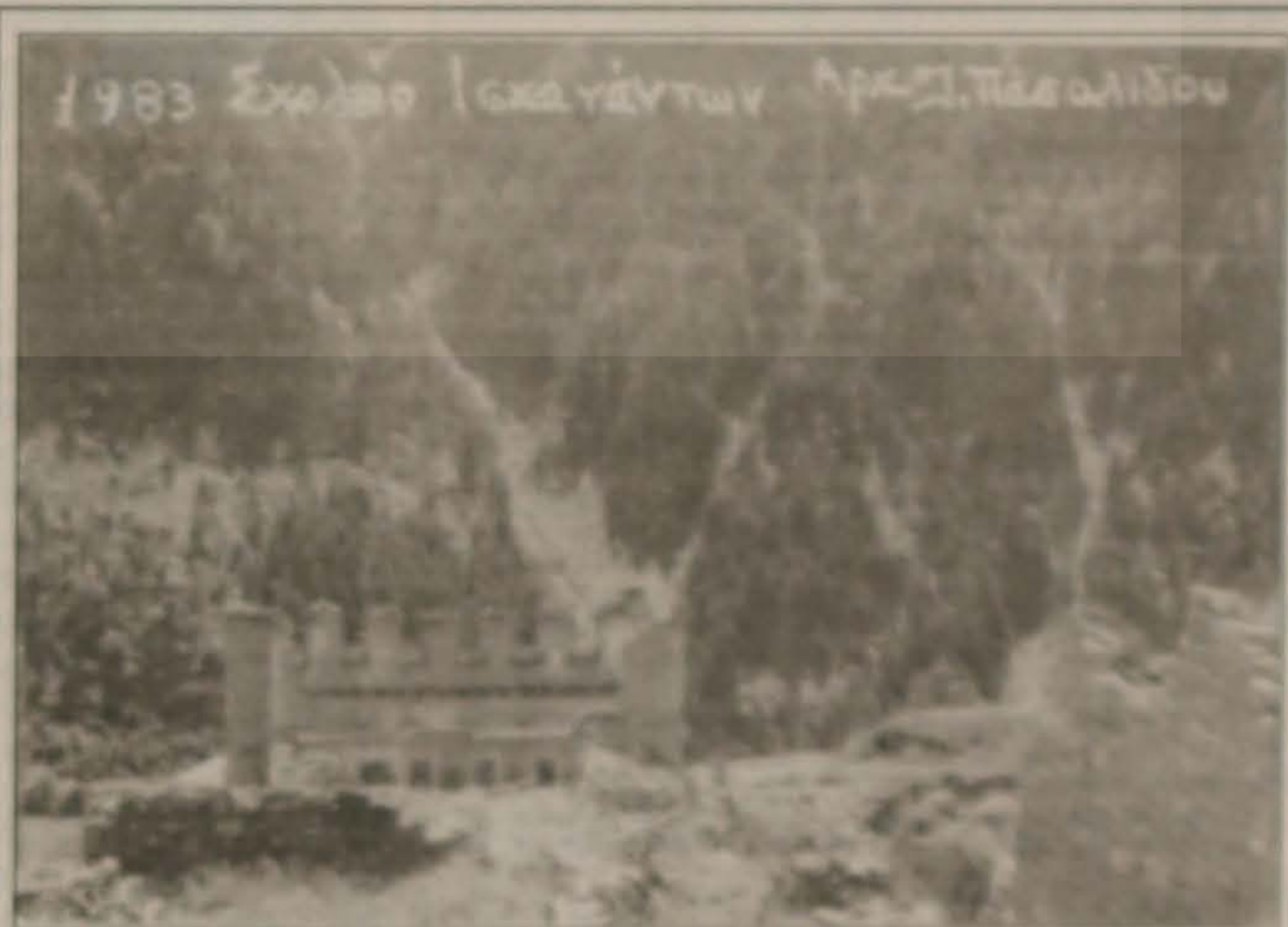
Έτσι η δασκάλα Ελληνικής Γλώσσας στο 8ο Σχολείο Συμφερούπολης, Ολγα Γεωργιάδου, αναφέρει: "Τα προβλήματα στον τομέα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας είναι πολλά. Ορισμένοι από τους μαθητές μας, οι οποίοι απεφοίτησαν από τα τμήματά μας, φοιτούν τώρα στο κρατικό πανεπιστήμιο της Συμφερούπολης, στο τμήμα ελληνικής και αγγλικής γλώσσας. Εκτός της γλώσσας, οι μαθητές μας διδάσκονται ελληνική μουσική και χορούς.

Ο Γιώργος Σαλδουρίδης, στέλεχος της Ομοσπονδίας Κοινοτήτων Κριμαίας, σημειώνει: "Η ελληνική διασπορά υπολογίζεται σε 20.000 σ' περισσότεροι Έλληνες Πόντιοι.

Πολλοί είναι εκείνοι με διαβατήριο, όπου αναγράφεται η λέξη "Grek", ενώ αρκετοί είναι εκείνοι με γονείς διαφορετικής εθνότητας".

Και η Ειρήνη Ζερχόβα, πρόεδρος της ελληνικής κοινότητας Τσερνόπολε, ενός χωριού της Κριμαίας που κτίστηκε τον 19ο αιώνα από Έλληνες της Θράκης, καταλήγει στην αναφορά της: "Εύχομαι η Ελλάδα να μη μας ξεχάσει. Η Κριμαία είναι η μικρή Ελλάδα". Υπάρχουν κι άλλες μαρτυρίες κατοίκων που καταγράφει η συγγραφέας κι είναι τόσο συγκινητικές, όμως ούτε ο χώρος επιτρέπει την παρουσίαση όλων αλλά ούτε και ο στόχος αυτού του σημειώματος είναι η διεισδυτική και αναλυτική περιγραφή του βιβλίου.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
27 Μαΐου 2002

Στη Σέντα του Πόντου

Πώς η Παναγία έφτασε στο Σουμελά...

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Την ιερή πορεία της εικόνας της Παναγίας από το Μοναστήρι Σουμελά δια μέσου των αιώνων περιγράφει με απλό όσο και γλαφυρό τρόπο ο λογοτέχνης Ανδρέας Μπούτσικας στο βιβλίο του "Παναγία Σουμελά, βασίλισσα του Πόντου και του Βερμίου", (εκδ. "Αποστολικής Διακονίας"). Στο ιστορικό αυτό αφήγημα περιγράφεται το πώς οι όσιοι Αθηναίοι Μοναχοί Σωφρόνιος και Βαρνάβας ανακάλυψαν θαυματουργικά και μετά από μια περιπετειώδη πορεία την εικόνα της Παναγίας της Αθηνιώτισσας στο βάθος μιας σπηλιάς, στο όρος Μελά του Πόντου και ίδρυσαν εκεί το Μοναστήρι της, το ξακουστό όχι μόνο στον Ελληνισμό, αλλά και στους Ρώσους και τους Γεωργιανούς.

Το Μοναστήρι άνθησε επί χίλια τόσα χρόνια, αλλά το 1992, με την καταστροφή της Μικράς Ασίας, ήρθε και το δικό του τέλος.

Οι μοναχοί έβλεπαν πως δεν θα μπορούσαν να πάρουν μαζί τους στην Ελλάδα τα τρία πολυτιμότερα κειμήλια του Μοναστηριού, δηλαδή την Ιερή Εικόνα της Παναγίας, το ανεκτίμητης αξίας Ευαγγέλιο του Αγίου Χριστόφορου, που ήταν χειρόγραφο σε πολύτιμη μεμβράνη και τον βαρύτιμο ολόχρυσο Σταυρό των Κομνηνών, που στο εσωτερικό του έφερε Τιμίο Ξύλο. Τελικά και μετά από προσευχή πολλή,

τα έβαλαν σε ένα μεγάλο σιδερένιο κιβώτιο και τα έθαψαν ανατολικά του παρεκκλησίου της Αγίας Βαρβάρας, στην άκρη του αυλόγυρου του μικρού ναού, λίγο πριν από εκεί που άρχιζε το δάσος. Πριν να την θάψουν όλοι οι μοναχοί την ασπάστηκαν και στο πυκνό σκοτάδι μαζεμένοι στον κεντρικό ναό του Μοναστηριού έψαλαν μπροστά της για τελευταία φορά στον Πόντο την Παράκλησή της.

Τα χρόνια πέρασαν και το 1931, με πρωθυπουργό της Ελλάδος τον Ελευθέριο Βενιζέλο και της Τουρκίας τον Ισμέτ Ινονού, υπήρξε μια περίοδος καλών σχέσεων των δύο χωρών. Τότε με παρέμβαση στον Τούρκο πρωθυπουργό επετράπη να πάει κάποιος από την Ελλάδα στο Μοναστήρι Σουμελά στον Πόντο και να αναζητήσει τα θαμμένα ιερά κειμήλια. Τη δύσκολη αυτή αποστολή ανέλαβε ο ιερομόναχος Αμβρόσιος, ένας λεβέντης, ευφυής και ατρόμητος Πόντιος καλόγερος, που υπηρέτησε στο μοναστήρι.

Ταξίδι μακρύ και δύσκολο

Η αποστολή του Αμβροσίου δεν ήταν καθόλου εύκολη. Το ταξίδι μακρύ κι επικίνδυνο, ανάμεσα σε ανθρώπους με εχθρικές διαθέσεις. Γύρω του ένας λαός με ανασφάλειες, με επίγνωση πως ό,τι κατέλαβε με τη βία δεν του ανήκει και μια αυταρχική εξουσία που δεν υπολόγιζε τίποτε προκειμένου να σταθεί. Σ' αυτή την κατάσταση ο Αμβρόσιος ο Σουμελιώτης τα έβγαλε πέρα κι έμεινε στην ιστορία ως ο άνθρωπος που έφερε πίσω την εικόνα που όλοι τώρα προσκυνούν στο Βέρμιο.

Ο Αμβρόσιος δεν ήταν ο άνθρωπος των τύπων, ούτε της ευλαβοφάνειας. Αντίθετα ήταν πολύ ανθρώπινος, ένας χαρακτηριστικός τύπος του γνήσιου Πόντιου Έλληνα, χωρίς να κρύβει τις αθώες και ουδέτερες αδυναμίες του, όπως το κρασί των Μεσογείων και ειδικότερα το Μαρκό και το τσιγάρο.

Για την προσωπικότητα του ηρωικού αυτού ιερέα ρωτήσαμε τον πρωτοπρεσβύτερο, π. Κωνσταντίνο Γερασιμόπουλο, ο οποίος συνυπηρέτησε με τον Αμβρόσιο στον Προφήτη Ηλία Παγκρατίου. Ήταν άνθρωπος ευθύς και απλός στους τρόπους, μας είπε. Αγαπούσε υπερβολικά την Παναγία τη Σουμελιώτισσα και τον Πόντο. Ήταν ζωηρός και απότομος στους τρόπους, αλλά είχε καρδιά μάλαμα και ξεχνούσε γρήγορα αν κάποιος τον είχε κάνει κάτι κακό. Ο ίδιος είχε διηγηθεί στον π. Κωνσταντίνο ότι ο Τραπεζούντος Χρύσανθος κάποτε είχε θυμώσει πολύ μαζί του και του έδωσε απολυτήριο να φύγει από το μοναστήρι χωρίς όμως να γράψει στο απολυτήριο ότι ήταν κανονικός ιεράς και έτσι να μπορούσε να πάει σε άλλη Μητρόπολη να ιεουργεί.

Όταν το είδε ο Αμβρόσιος θύμωσε. Εσκισε το χαρτί κι έφυγε χωρίς να πει ένα λόγο. Πήρε το δρόμο ανατολικά και κατέληξε στο Βατούμ, όπου αφού δεν μπορούσε να εκτελέσει το λειτουργήμα του ιερέα για να ζήσει έκανε διάφορες εργασίες, μέχρι και εμπόριο τσιγαρόχαρτου που ήταν απαγορευμένο. Ξαναγύρισε κάποτε στο Μοναστήρι, ήρθε η καταστροφή, πέρασαν τα χρόνια, ο Χρύσανθος έγινε Αρχιεπίσκοπος και μετά την έκπτωσή του ιδιώτευσε σ' ένα αστικό σπίτι στην Κυψέλη.

Κάποια μέρα δέχθηκε την επίσκεψη ενός κληρικού, ο οποίος τούβαλε βαθιά μετάνοια και του πήρε την ευχή φιλώντας του το χέρι. Ο πρ. Αρχιεπίσκοπος απόρησε και τον ρώτησε ποιος είναι και ο κληρικός με τη χαρακτηριστική του ποντιακή προφορά του είπε: "Αμβρόσιος, που εσύ κάποτε έδωξες από Μονή. Εσύ μ' έδωξες, εγώ μέλι σ' έφερα..." και του προσέφερε ένα βάζο μέλι. Ο Αρχιεπίσκοπος τότε συγκινημένος τον αγκάλιασε και τον φίλησε.

Ο Αμβρόσιος ήταν αέριος κι ευθύς στο χαρακτήρα, αλλά και σταράτος στο λόγο του και τα χωράτά του ήταν

το πρότυπο της λαϊκής σοφίας. Μια φορά, διηγείται ο π. Κωνσταντίνος, πολλές μεσήλικες κυρίες τους πολιόρκησαν κι άρχισαν να πολυλογούν. Ο ίδιος, νέος κληρικός τότε, τις άκουγε υπομονετικά. Όταν, μετά από ώρα, έφυγαν, του είπε θυμόσοφα ο Αμβρόσιος να μην αφιερώνει τόση ώρα στις πολυλογούδες κυρίες και του εξήγησε το γιατί: "τις διώχνουνε από το σπίτι τους για να ησυχάζουμε οι υπόλοιποι και αυτές ψάχνουν θύματα για να ζαλίζουν..."

Στα χέρια των "Γκρίζων Λύκων"

Ο Αμβρόσιος είχε χειροτονηθεί διάκονος και πρεσβύτερος το 1912 στη Μικρά Ασία. Το 1951 ήρθε στην Αθήνα και ήταν κληρικός στο ναό του Προφήτη Ηλία Παγκρατίου έως το 1967, όταν κατελήφθη από το όριο ηλικίας. Μετά το κτίσιμο των πρώτων κελιών της Παναγίας Σουμελά, στο Βέρμιο, αποσύρθηκε εκεί, όπου κι έμεινε έως τον θάνατό του. Εκεί είναι ο τάφος του και διατηρείται άθικτο το κελί του.

Ο Αρχιμανδρίτης Αμβρόσιος, ο ολιγογράμματος με τη γενναία ψυχή, μένει στην ιστορία ως ο κληρικός που βρήκε την εικόνα και τα άλλα ανεκτίμητα κειμήλια στη Μονή Σουμελά του Πόντου και τα έφερε σώα στην Ελλάδα. Σήμερα η κατάσταση στον Πόντο είναι αφόρητη για τους Τούρκους, αλλά κυρίως για τους Έλληνες που θέλουν να επισκεφθούν τα ερείπια της Μονής Σουμελά ή της Μονής Βαζελώνος. Οι γκρίζοι λύκοι παρακολουθούν, φωτογραφίζουν ή βιντεοσκοπούν χωρίς κανένα πρόσχημα όλες τις κινήσεις του κάθε επισκέπτη. Στο μοναστήρι απαγορεύεται να κάνει ο Χριστιανός επισκέπτης το σταυρό του ή να πει δύο λόγια προσευχής επί απειλή συλλήψεως και διαμονής στα τουρκικά κρατητήρια, με τη... γνωστή φιλοξενία. Απαγορεύεται, επίσης, να μείνει πάνω από ένα τέταρτο της ώρας στο χώρο του Μοναστηριού, έστω για να ξαποστάσει από την ανηφόρα και το δύσβατο του εδάφους μέχρι να φθάσει.

Τέλος, ο κάθε επισκέπτης του Μοναστηριού επιπλέον των παρακρατικών γκρίζων λύκων φρουρείται από στρατιώτες με ειδικά κόκκινα περιβραχιόνια και τα αυτόματα όπλα στη σκανδάλη, έτοιμα να πυροβολήσουν τον κάθε απείθαρχο...

Για να κλείσουμε τη σύντομη αναφορά μας στη Μονή Σουμελά και στον ιερομόναχο Αμβρόσιο, που βρήκε τη χαμένη εικόνα της κι επειδή αναφερθήκαμε στο βιβλίο του κ. Μπούτσικα, πρέπει να σημειώσουμε ότι το ιστορικό αφήγημα πρέπει να πλάθει με εύκολο και γλαφυρό για τον αναγνώστη τρόπο τα πραγματικά ιστορικά γεγονότα. Θα αναφέρουμε μια χτυπητή ανακρίβεια του αφηγήματος. Το 1931 ο Χρύσανθος δεν ήταν Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος. Αρχιεπίσκοπος ήταν ο Χρυσόστομος Παπαδόπουλος.

Ο Χρύσανθος εξελέγη Αρχιεπίσκοπος το Δεκέμβριο του 1938. Επομένως δεν ήταν δυνατόν "με αληθινή λαχτάρα ο Αρχιεπίσκοπος Ελλάδας Χρύσανθος το 1931 να υποδέχθηκε την εικόνα της Παναγίας της Σουμελιώτισσας στην Αθήνα..."

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Αριθ. Πρωτ. Γραμμ.2804

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ

Πιστούται, καθ' α εξαγεται εκ του Αρχείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, ότι ο πανοσ. Αρχιμανδρίτης Αμβρόσιος Σουμελιώτης, τέως εφημέριος του Ιερού Ναού Προφήτου Ηλιού Παγκρατίου, χειροτονήθη Διάκονος και Πρεσβύτερος εν έτει 1912 εν Μικρά Ασία. Ότι ελθών εκ της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, εις την πρωτεύουσαν, διωρίσθη το πρώτον εφημέριος του Ιερού Ναού Προφήτου Ηλιού Παγκρατίου τη 1η Ιουνίου 1951. Εκ της θέσεως ταύτης μετετέθη εις τον ιερόν ναόν Αγίας Τριάδος Κεραμεικού τη 15η Μαΐου 1952. Εκ της θέσεως ταύτης μετετέθη και αύθις εις τον Ιερόν Ναόν Προφήτου Ηλιού Πραγκατίου τη 17η Μαρτίου και παρέμεινεν εν τη θέσει ταύτη μέχρι της 31ης Ιουλίου 1967. Απηλλάγη των εφημεριακών καθηκόντων του την 1ην Αυγούστου 1967 ως καταληφθείς υπό του ορίου ηλικίας. Ο ειρημένος ως εκ των μορφωτικών προσόντων του ανήκεν εις την Δ' μισθολογικήν κατηγορίαν και ουδεμία επεβήθη αυτώ εκκλησιαστικώς ποινή, μετά ή άνευ στερήσεως των αποδοχών του, κατά την εν τη Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, εφημεριακήν υπηρεσιάν του.

Το παρόν χορηγείται προς συνταξιοδοτήσιν του.

Αθήναις, τη 31η Αυγούστου 1967

Εντολή του Μακ. Αρχιεπισκόπου

Ο ΒΟΗΘΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ